

---

*Д.В.Брильов,
кандидат філософських наук,
доцент кафедри культурології
НПУ імені М.П.Драгоманова*

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ІСЛАМОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ В ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ (1991–2014 рр.)

У наш час ісламознавство як наукова дисципліна переживає період свого становлення. По суті, щодо нього багато в чому зберігають свою актуальність слова Марка Батунського, сказані понад два десятки років тому: «...величезне, хаотичне, різнорідне збіговисько, яке ми з зворушливою простодушністю наполегливо іменуємо одним вишукано-претензійним терміном „ісламознавство”» [2, 115]. До цього слід додати загальну складну ситуацію з наукою (і не тільки) в період після набуття незалежності державами, які входили колись до складу Радянського Союзу. Однак, незважаючи на всі існуючі проблеми, актуальність ісламознавчих досліджень з року в рік лише зростає, зростає суспільний інтерес до даної проблематики, а це спричинює збільшення кількості дослідників, які вивчають іслам у всіх його проявах. І вже на початку XXI ст. може йтися про початок етапу інституціоналізації українського ісламознавства.

Досліджень, що стосуються інституціоналізації ісламознавства в Україні, вкрай мало. Серед наявних можна назвати праці Л.В. Матвєєвої [32], О.Б.Бубенка [6], М.І.Кирюшка [27; 28], Т.В. Хазир-Огли [42]. При цьому тільки Тетяна Хазир-Огли розглядає процес інституціоналізації українського ісламознавства на прикладі кількох ісламознавчих структур. Проте з моменту написання її статті в українському ісламознавстві відбулося достатньо багато змін, в тому числі – виникли нові ісламознавчі структури, а деякі з існуючих припинили своє існування. Отже, тема нашого дослідження зберігає свою актуальність.

Інститут сходознавства імені Агатангела Кримського НАН України. Основною академічною інституцією, яка займається ісламознавчими дослідженнями, є Інститут сходознавства імені Агатангела Кримського НАН України¹, заснований 22 жовтня 1991 р.

---

¹ Офіційний сайт: <http://oriental-studies.org.ua>

Тут здійснюються дослідження мов, історії, філософії, релігії, культури країн і регіонів Близького, Середнього і Далекого Сходу, Середньої Азії, а також тюркомовних та інших східних племен і народів, які раніше існували й нині проживають на території сучасної України [32].

Ісламознавчою проблематикою в складі Інституту переважно займаються відділи Класичного Сходу, Сучасного Сходу, Євразійської степу. Крім того, ісламознавчі дослідження проводяться і в Центрі близькосхідних досліджень, заснованому 1994р. при інституті (докладніше про Центр дивись далі).

Одним із пріоритетних напрямків роботи Інституту є видавнича діяльність. У 1993р. відновлено видання журналу «Східний світ», заснованого 1927р. А.Кримським і закритого в 1931р. В ньому висвітлюються теоретичні та прикладні питання з різних галузей сходознавства. В рамках серії «Бібліотечка журналу «Східний світ»» видається збірка статей «Сходознавство».

Серед основних ісламознавчих публікацій Інституту насамперед можна виділити академічний переклад смислів Корану з коментарями В.С. Рибалкіна [30], перевидання праць Агатангела Кримського в 5-ти томах [31], переклад класичної роботи Іналджіка Галіля з історії Османської імперії [16].

Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С.Сковороди НАН України. Над ісламознавчою проблематикою з позицій релігієзнавства з моменту свого створення працює Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С.Сковороди НАН України². Співробітниками відділення підготовлено два спецвипуски журналу «Українське релігієзнавство», присвячені ісламознавчій проблематиці: «Буття ісламу в Україні та світі: історія і сучасність» [9] і «Іслам і євроінтеграція: проблеми та перспективи» [19]. У 2007р. на базі Відділення було відкрито планову тему «Природа мусульманського максималізму і прогнози його проявів на українській території» (2007–2010рр.) і створено науководослідну групу з ісламознавства на чолі з професором А.Арістовою. У 2010р. було відкрито другу планову тему з ісламознавчої проблематики – «Внутрішньоконфесійні процеси в ісламі та шляхи їх толерантизації» (2010–2012рр.) [11].

---

² Офіційний сайт: <http://www.filosof.com.ua/v8.htm>

Результати досліджень групи опубліковано у двох спецвипусках «Українського релігієзнавства»: «Іслам в його проблемах і трансформаціях» [18] і «Ісламські процеси у світі та в Україні: реалії та прогнози» [24].

Слід зазначити, що в Інституті філософії імені Г.С.Сковороди, крім Відділення релігієзнавства, ісламознавчою проблематикою займається сектор східної філософії відділу історії зарубіжної філософії. Основною публікацією сектора, яка містить ісламознавчі дослідження, є колективна монографія «Місце філософії в інтелектуальних традиціях Сходу» [33].

Відділ Азії і Африки Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України³. Ще однією академічною інституцією, яка тривалий час виконувала дослідження з ісламознавчої тематики, був відділ Азії та Африки Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України. У 2011–2013рр. відділ розробляв науково-дослідну тему «Мультицивілізаційна регіоналізація третього світу як чинник утвердження автономних версій прогресу людства в ХХІст.» Основною публікацією, яка містить ісламознавчу складову, є «Мусульмансько-афроазійська і індійсько-південно-азійська цивілізації» [43].

Центр близькосхідних досліджень. Одним із найстаріших дослідних центрів, розвідки котрого дотичні в тому числі й до ісламознавчої проблематики, є неурядова організація Центр близькосхідних досліджень⁴, заснований 7 квітня 1994р. при Інституті сходознавства імені А. Кримського НАН України [3].

Серед найбільш великих проектів Центру можна назвати дослідження на замовлення UNHCR / Ukraine «A Review of the Refugee Needs in Ukraine and Local Capacity Assessment» (березень–квітень 2001р.). Співробітники Центру виконали низку наукових і публіцистичних робіт з питань сучасного ісламу, серед яких слід особливо вирізнити колективну монографію «Ісламська ідентичність в Україні» [4], статтю, присвячену ісламській освіті в Україні, в колективній монографії «Islamic Education in the Soviet Union and Its

---

³ Внаслідок «призупинення науково-організаційної діяльності підрозділів інституту за основними напрямками досліджень і через численні порушення у бюджетно-фінансовій діяльності» Президією Національної академії наук України (НАНУ) Інститут було ліквідовано восени 2013 р.

⁴ Офіційний сайт: <http://www.uames.org.ua>

Successor States» [46] і аналітичну доповідь «Іслам і політика ідентичностей у Криму» [5].

Крім того, Центр здійснює видання перекладної ісламознавчої літератури. Так, 2005 р. вийшов український переклад роботи Дейла Ейкельмана «Близький Схід і Центральна Азія: антропологічний підхід» [13], а 2012р. – переклад праці відомого французького ісламознавця Олів'є Руа «Глобалізований іслам» [36].

Центр видає також журнал «Близькосхідний кур'єр» та інформаційно-аналітичний бюлетень «Новини Центральної Азії та Кавказу».

Український центр ісламознавства. Одним із перших недержавних ісламознавчих центрів України є Всеукраїнська громадська організація «Український центр ісламознавства», заснована 16 грудня 2004р. Вона об'єднала на добровільних засадах вчених різних спеціальностей, які вивчають іслам і життя мусульман, з 15 областей України.

Центр активно взаємодіє з іншими громадськими організаціями, що спеціалізуються на ісламській і ісламознавчій тематиці. Серед них особливо можна виділити постійного партнера Центру в усіх його проектах – Міжобласну асоціацію громадських організацій «Альрайд» (нині – Всеукраїнська асоціація громадських організацій «Альрайд»), яка нині представляє модерністський вектор в українській уммі і є ідеологічно близькою до руху «Брати-мусульмани» [8, 25].

За час існування співробітники Центру опублікували низку наукових робіт, серед яких можна назвати: М.І.Кирюшко і О.Є.Бойцова⁵ «Іслам в Криму: релігійно-національна самоідентифікація кримськотатарського народу» [25], а також збірник праць учасників конкурсу ісламознавчих досліджень [20; 21]. У 2013р. Центром спільно з ВАГО «Альрайд» було видано пробне число електронного журналу «Ісламознавчі дослідження» [14].

Серед дослідницьких проектів Центру можна особливо вирізнити соціологічні дослідження «Мусульмани в українському суспільстві» [26] і «Релігійна та національна толерантність студентів вищих навчальних закладів м. Києва» [29] (виконане спільно з Молодіжною громадською організацією «Молодіжна асоціація релігієзнавців»).

---

⁵ Бойцова Олена Євгенівна – кандидат історичних наук, голова Севастопольського відділення ВГО «Український центр ісламознавства».

З 2004р. Центр проводить Всеукраїнський конкурс ісламознавчих досліджень молодих учених імені А.Кримського [39], який 2013р. відбувся в 6-й раз.

Кримський науковий центр ісламознавства. З 2007р. в Криму діяло Кримське відділення ВГО «Український центр ісламознавства», яке займалося моніторингом ЗМІ, проводило круглі столи зі ситуації в кримській уммі та ін. У 2009р. на його базі було створено автономну громадську організацію «Кримський науковий центр ісламознавства»⁶, яку очолив Айдер Булатов, колишній заступник голови Республіканського комітету АРК у справах релігій.

Центр академічного ісламознавства. У вересні 2009р. у складі Молодіжної громадської організації «Молодіжна асоціація релігієзнавців» почав свою роботу Центр академічного ісламознавства⁷. Необхідність виділення ісламознавчої компоненти в окрему структуру в складі МАР виникла як наслідок активної дослідницької та організаційної діяльності членів асоціації на ісламознавчих теренах. Так, як ми вже зазначали, в жовтні–грудні 2005р. МГО МАР спільно з ВГО «Український центр ісламознавства» і МАОО «Араїд» проводила соціологічне дослідження «Релігійна та національна толерантність студентів вищих навчальних закладів м. Києва» [29]. У 2008р. МГО МАР провів VII Міжнародну молодіжну релігієзнавчу річну школу «Іслам: історія, сутнісні виміри та сучасні тенденції», яка зібрала молодих учених – дослідників ісламу з Росії, Білорусі, Польщі та України [22].

Серед дослідницьких проєктів Центру можна виділити «Українське академічне ісламознавство: бібліографічна і повнотекстова база даних», виконаний за підтримки програми «Соціальний капітал і академічні публікації» Фонду «Відродження» [12]. У рамках цього проєкту було вивчено і переведено в цифровий формат матеріали з історії українського ісламознавства (наприклад, перші випуски журналу «Східний світ», що виходив 1928–30рр., ісламознавчі розвідки Агатангела Кримського, що не видавалися, та ін.).

В Центрі багато уваги приділяється освітнім проєктам, серед яких можна назвати передусім реалізовану в даний час програму

---

⁶ Офіційний сайт: <http://csesi.at.ua>

⁷ Сторінка Центру на офіційному сайті МГО МАР: <http://mar.in.ua/pro-mar/strukturni-pidrozdili/item/81-tsentri-akademichnogo-islamoznavstva.html>

Регіональних семінарів з удосконалення викладання у вищій школі (ReSET) «Іслам: релігійні та соціальні практики. Універсальне і локальне», виконувану за фінансової підтримки Програми підтримки вищої освіти (HESP), Інституту Відкритого суспільства (OSI, Будапешт) [47].

Семінар, що об'єднав учасників з 10 країн, є міждисциплінарним за своєю суттю і призначений для підвищення педагогічної майстерності під час викладання ісламознавства і ісламознавчих дисциплін на основі здобування учасниками проекту актуальних знань та на основі викладацьких методик. Серед іншого, він передбачає комплексне вивчення ісламу та виявлення його впливу на соціальну, політичну та культурну сфери [15; 38; 40; 41].

Центр організовує ісламознавчі заходи, серед яких можна виокреслити Міжнародний науково-практичний семінар з суфізму, проведений спільно з Сектором східної філософії відділу історії зарубіжної філософії Інституту філософії імені Г.С.Сковороди в квітні 2012р., що зібрав дослідників з США та країн пострадянського простору [10].

Серед публікацій Центру можна назвати підручник «Іслам: історія, віровчення і культова практика» [7]. Крім того, 2015 р. планується випуск тематичного номеру журналу «Релігієзнавчі нариси» (його випускає МГО «Молодіжна асоціація релігієзнавців»), присвяченого проблемам ісламознавства.

Український центр ісламознавчих досліджень. У 2013 р. на базі Донецького обласного відділення ВГО «Український центр ісламознавства» виникла ще одна організація, яка провадить діяльність у сфері ісламознавства, – ВГО «Український центр ісламознавчих досліджень». Вона складається переважно з випускників та студентів Донецького державного університету інформатики і штучного інтелекту (з 2012 р. – Інституту в складі Донецького національного технічного університету).

Серед реалізованих Центром проєктів (ще в ролі Донецького відділення ВГО «Український центр ісламознавства») можна назвати Міжнародну науково-практичну конференцію «Іслам і ісламознавство в Україні» (2011–2014 рр.), яка стала значущою подією в науковому житті Донецька (за винятком IV конференції, яка внаслідок військового конфлікту на сході України відбулася в Києві), а також три «Міжнародні молодіжні літні ісламознавчі школи»

(2012р. – в ролі Донецького відділення ВГО КЦІ, в 2013 та 2014рр. – вже як самостійної організації), а також участь у виданні матеріалів VI Всеукраїнського конкурсу ісламознавчих досліджень молодих учених імені А. Кримського, проведеного ВГО КЦІ спільно з ВАГО «Альраїд» [1].

Лабораторія перекладу сакральних текстів Національного університету «Острозька академія». Перекладами релігійних першоджерел, в тому числі і ісламських, займається дослідницький підрозділ Національного університету «Острозька академія» – Лабораторія перекладу сакральних текстів, заснована в жовтні 2009р. В її складі діє секція арабістики, яка, власне, й виконує дослідження, які можуть стосуватися ісламознавчої тематики. Серед основних ісламознавчих публікацій Лабораторії можна назвати переклад тафсир (тлумачення) Корану українською мовою [35], переклад Ібн Рушда [44], а також навчально-методичний посібник «Іслам: практичні аспекти» [45].

В даний час здійснюється робота над перекладом корпусу Сунни, куди планується включити не тільки достовірні хадіси, а й екзегетичні коментарі арабських авторів різних часів [17].

Отже, розглядаючи інституціоналізацію ісламознавства в Україні, можна виділити три види ісламознавчих інституцій, що функціонують в Україні: 1) в системі інститутів НАН України (Інститут сходознавства імені А.Кримського та Інститут філософії імені Г.С.Сковороди), 2) в системі вишів (Національний університет «Острозька академія» та Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова) і 3) громадські організації.

Діяльність ісламознавчих центрів України відбувається в різних сферах: дослідницькій (переклади текстів першоджерел, польові соціологічні та антропологічні дослідження), організаційній (проведення конференцій, семінарів, літніх шкіл та ін.) і освітній (підготовка навчально-методичних матеріалів з ісламознавства та ін.).

Однією з основних проблем процесу інституціоналізації ісламознавства в Україні можна назвати відсутність системної координації та кооперації між дослідницькими центрами – випадки співпраці мають спорадичний, ситуативний характер, тоді як про координацію діяльності взагалі не доводиться вести мову. Виняток становлять, мабуть, лише ВГО «Український центр ісламознавства» та ВГО «Український центр ісламознавчих досліджень», які є

структурами, афілійованими з ВАГО «Альраїд».

Іншою проблемою сучасного українського ісламознавства є відсутність державної підтримки ісламознавчих проектів, хоча, згідно з Наказом №1066/609 від 26.11.2009р. Міністерства освіти і науки України та Національної академії наук України «Про затвердження Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук на 2009–2013 роки», в переліку найважливіших напрямів соціальних і гуманітарних наук серед інших названо й ісламознавство (у тексті Наказу – «Ісламістика»), а серед пріоритетних комплексних міждисциплінарних досліджень – «Ісламський фактор у сучасній Україні» [34]. Однак реальна ситуація відрізняється від подібного роду розпоряджень. Як зауважив видатний український арабіст Валерій Рибалкін, «...нашій державі давно пора визначитися, чи далі стояти з простягнутою в «різно векторні» сторони рукою, або розвивати орієнталістику, або, може, замкнутися на своєму хуторі, який в кінці-кінців приєднають до своїх володінь північно-східні або західні сусіди» [37].

Однак, незважаючи на всі перешкоди, інституціоналізація українського ісламознавства відбувається досить динамічно і є далекою від свого завершення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аль-Калям. Випуск №1. – Донецьк, 2013. – 440 с.
2. *Батунский М.А.* Россия и Ислам. Т.3. – М., 2003. – 256 с.
3. Блог Центру близькосхідних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uames.wordpress.com/about/>
4. *Богомолов А.В., Данилов С.И., Семиволос И.Н., Яворская Г.М.* Исламская идентичность в Украине. – К., 2006. – 198 с.
5. *Богомолов О., Данилов С., Семиволос І.* Ислам і політика ідентичностей в Криму: від символічних війн до визнання культурного розмаїття. Аналітична доповідь. – К., 2009. – 56 с.
6. *Бубенок О.Б.* Историчні дослідження в Інституті сходознавства ім. А.Ю.Кримського НАН України // Східний світ. – №3. – 2008. – С.57–73.
7. *Брильов Д.В.* Ислам: історія, врівнення та культова практика. Підручник. – К., 2011. – 141 с.
8. *Брильов Д.В.* Исламський фактор в державно-конфесійній політиці

- України: внутрішньо- та зовнішньополітичний аспекти // Державно-конфесійні відносини в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку. – К., 2012. – С.22–39.
9. Буття ісламу в Україні у світі: історія і сьогодення // Українське релігієзнавство. – К., 2004. – №3–4 (31–32). – 226 с.
  10. В Киеве состоялся международный семинар, посвященный суфизму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.islamsng.com/ukr/news/4652>
  11. Відділення релігієзнавства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.filosof.com.ua/v8.htm>
  12. Грант № 40151 «Українське академічне ісламознавство: бібліографічна та повнотекстова база даних» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irf.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=27969&Itemid=112
  13. *Ейкельман Д.Ф.* Близький Схід та Центральна Азія: антропологічний підхід. – К., 2005. – 374 с.
  14. Електронний журнал «Ісламознавчі студії». Науковий альманах. Пробний випуск. – Київ, 2013. – 141 с.
  15. Исламоведческий «интернационал»: казанские хроники [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – Режим доступу: <http://umma.ua/ru/article/article/2012/07/29/16443>
  16. *Іналджик Галіль.* Османська імперія: класична доба 1300–1600 [Текст] / Г. Іналджик. – К., 1998. – 286 с.
  17. Інформація про наукову та науково-технічну діяльність Національного університету «Острозька академія» за 2011 рік, Острог, 2011. – 110с.
  18. Іслам в його проблемах і трансформаціях // Українське релігієзнавство. – К., 2010. – Спецвипуск 2010–1. – 179 с.
  19. Іслам і євроінтеграція: проблеми і перспективи // Українське релігієзнавство. – К., 2006. – №37. – 183 с.
  20. Іслам і сучасний світ. – К., 2009. – 320 с.
  21. Іслам і Україна. – К., 2005. – 254 с.
  22. Іслам: історія, сутнісні виміри та сучасні тенденції. – К., 2008. – 292 с.
  23. Ісламознавство: засідання спільної робочої групи, 12.09.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://crsr.org.ua/component/content/article/10-news/59-2012_09_12_islam_group.html
  24. Ісламські процеси у світі та в Україні: реалії та прогнози. Колективна монографія // Українське релігієзнавство. – К., 2011. – №57. – 201 с.
  25. *Кирюшко М.І., Бойцова О.Є.* Іслам в Криму: релігійно-національна самоідентифікація кримськотатарського народу. – К., 2005. – 300 с.
  26. *Кирюшко Н.И.* Мусульмане в украинском обществе: социологическое исследование. – К., 2005. – 46 с.
  27. *Кирюшко М.І., ШведВ.О.* Роль Ю.М.Кочубея у створенні та діяльності

- Всеукраїнської громадської організації «Український центр ісламознавства» // Східний світ. – №2. – 2007. – С. 31.
28. *Кирюшко М.І.* Український центр ісламознавства // Східний світ. – №2. – 2005. – С.162–163.
  29. *Кисельов О.С., Кисла Г.О., Серета Г.В. та ін.* Національна та релігійна толерантність київських студентів. Матеріали соціологічного дослідження. – К., 2006. – 36 с.
  30. Коран [Текст] / дослідження, пер. (фрагмент) і комент. В.Рибалкін. – К., 2002. – 270 с.
  31. *Кримський А.Ю.* Вибрані сходознавчі праці: в 5 тт. – К., 2007–2010.
  32. *Матвеева Л.В.* Інститут сходознавства імені А.Ю. Кримського: сьогодні // Східний світ. – 2008. – №3. – С.7–12.
  33. Місце філософії в інтелектуальних традиціях Сходу. – К., 2013. – 247 с.
  34. Наказ № 1066/609 від 26.11.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0337-10>
  35. Преславний Коран / пер. з арабської, передмова, коментарі, дослідження М.М. Якубовича. – Медіна : Центр короля Фагда з друку Преславного Сувою, 2011. – 998 с.
  36. *Рух О.* Глобалізований іслам. – К., 2012. – 246 с.
  37. *Рибалкін В.* Нам потрібне фахове сходознавство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.personal-plus.net/159/482.html>
  38. Украинские специалисты организовали в Турции международный исламоведческий проект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.religion.in.ua/news/ukrainian_news/11158-ukrainskie-specialisty-organizovali-v-turcii-mezhdunarodnyj-islamovedcheskij-proekt-foto.html
  39. Украинский центр исламоведения действует! [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.islamua.net/gazeta/0205/centr.shtml>
  40. Українські релігієзнавці організовують в Казані міжнародний семінар «Іслам: релігійні та соціальні практики. Універсальне та локальне» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.religion.in.ua/news/ukrainian_news/16965-ukrayinski-religiyeznavci-organizovuyut-v-kazanimizhnarodnij-seminar-islam-religijni-ta-socialni-praktiki-universalne-ta-lokalne.html
  41. Універсальное и локальное. В Киеве прошел международный исламоведческий семинар [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.religion.in.ua/main/16215-universalnoe-i-lokalnoe-v-kieve-proshel-mezhdunarodnyj-islamovedcheskij-seminar.html>
  42. *Хазир-Огли Т.* Історіографія ісламу в Україні: минуле та майбутнє / Релігієзнавство в Україні. В 2-х томах. Книга друга. – К., 2010. – С.220–240.
  43. Цивилизационная структура современного мира: в 3-х тт. Т.3: Цивилизации Востока в условиях глобализации. Кн.1 : Мусульманско-африканская и индийско-южноазиатская цивилизации. – К., 2008. – 544 с.

44. Якубович М.М. Ібн Рушд. Вирішальне слово про зв'язок релігійного закону та людської мудрості. – Острог, 2011. – 84 с.
45. Якубович М.М. Іслам: практичні аспекти. – Острог, 2012. – 188 с.
46. Bogomolov A., Danylov, S., Bubenok, O. and Radivilov, D. (2010), «Islamic education in Ukraine», in M. Kemper, R. Motika & S. Reichmuth (Ed.), *Islamic Education in the Soviet Union and Its Successor States*, Routledge, London, pp67–106.
47. Islam: Religious and Social Practices. Universality and Locality [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://islamicstudies.org.ua>

Брильов Д.В. Інституціоналізація ісламознавства в Україні в період незалежності (1991–2014 рр.).

В статті зроблено аналіз процесу інституціоналізації ісламознавчих досліджень в Україні в період незалежності (1991–2014). Розглянуто центри ісламознавчих досліджень, їх історія, особливості умов, в яких ці дослідження здійснюються. Зроблено висновок про існування трьох типів центрів ісламознавчих досліджень в Україні: 1) як підструктури інститутів Академії наук України; 2) як підструктури всередині університетів; 3) як неурядових організацій. Визначено три основні сфери діяльності центрів ісламознавчих досліджень: дослідницьку, організаційну та освітню. Сформульовано основні проблеми, які виникають у процесі інституціоналізації ісламознавства в Україні.

Ключові слова: ісламознавство в Україні, іслам, сходознавство.

Брилев Д.В. Институционализация исламоведения в Украине в период независимости (1991–2014 гг.).

В статье анализируется процесс институционализации исламоведческих исследований в Украине в период независимости (1991–2014). Рассмотрены центры исламоведческих исследований, их история, особенности условий, в которых эти исследования осуществляются. Сделан вывод о существовании трех типов центров исламоведческих исследований в Украине: 1) в виде структур институтов Академии наук Украины; 2) структур внутри университетов; 3) в качестве неправительственных организаций. Определены три основные сферы деятельности центров исламоведческих исследований: исследовательскую, организационную и образовательную. Сформулированы основные проблемы, возникающие в процессе институционализации исламоведения в Украине.

Ключевые слова: исламоведение в Украине, ислам, востоковедение.

Brilyov D. Institutionalization of Islamic studies in Ukraine in the period of independence (1991–2014).

In the paper is analyzing the process of the institutionalization of Islamic Studies in Ukraine on the period of independence (1991–2013). The centers of Islamic Studies, its histories, particularities of the activity and publications are studied. The author argues about the existence of three centers of Islamic Studies in Ukraine: 1) as the substructure of the Institutes of Academy of Sciences of Ukraine; 2) as the substructure inside the universities; 3) inside the non-government organizations. Three main spheres of the activity of Islamic Studies centers are specified: research, organizational and educational. The main problems, which appear in the process of institutionalization of Islamic Studies in Ukraine are formulated.

Key word: Islamic Studies in Ukraine, Islam, Oriental Studies.